

О.О. СТАШКЕВИЧ (старший викладач кафедри управління, інформаційно-аналітичної діяльності та євроінтеграції Інституту управління та економіки освіти)

Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова,
Київ, Україна

ksenia072007@yandex.ru

РОЛЬ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИХ ПОТРЕБ В РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Розглянуто наукові підходи до поняття потреби. Наведено класифікацію потреб. Подано різницю між поняттями потреби, інтереси, нужда та цінності. Виділено основні характеристики інтелектуальних потреб в розвитку особистості.

Ключові слова: *потреба, цінності, інтелект, інтелектуальні потреби, розвиток, сутнісні сили.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями пов'язана з тим, що тенденції розвитку науки, культури, техніки і виробництва, особливо на початку ХХІ ст., свідчать про те, що людство у своєму розвитку підійшло до тієї межі, коли подальший прогрес буде зумовлюватися саме розумовою діяльністю суспільства. Тобто, саме інтелектуальна діяльність буде визначати стратегію і тактику соціально-економічного розвитку будь-якої країни.

Вивченням проблематики у дослідженні потреб хвилювала людей здавна і знайшла відображення у творчості багатьох мислителів, серед яких можна відзначити Геракліта, Платона, Аристотеля, Демокрита, Сократа, Ф. Бекона, Т. Гоббса, Монтеस्क'є, Вольтера, Руссо, Гольбаха, Гельвеція, І. Канта, Т. Мора, М. Ломоносова, О. Радищева, О. Герцена, М. Чернишевського та інших. В їх творчості потреба розглядалась переважно з загально-філософських позицій. Серед психологів вивченням потреб з точки зору інстинктів займались В. Келер, У. Макдугалл, І. Павлов, Е. Торндайк З. Фрейд; з точки зору мотивації К. Левіном, А. Маслоу, Г. Мюррей. В соціології вивченням потреб присвячені роботи Д. Аткінсона, Г. Келлі, Д. Макклелланда, Г. Хекхаузена, Ю. Роттера. Соціально-філософські потреби молоді як важливої соціальної групи суспільства знайшли своє відображення в дослідженнях Т.Бакланова, О. Беляєвої, С. Іконнікової, І. Лльїнського, О. Каргіна, І. Копа, В. Лісовського та інших вчених.

Метою дослідження є категоріальний аналіз сутності поняття потреби та виділення змісту основних характеристик інтелектуальних потреб, що зумовлюють розвиток особистості.

За завдання статті ставимо наступні: розглянути підходи до визначення поняття потреба; надати класифікацію потреб; висвітлити різницю між поняттями потреба, інтерес, нужда та цінності; виділити зміст поняття інтелектуальні потреби.

Виклад основного матеріалу дослідження, ми почнемо з того, що людина з найдавніших часів була творцем: забезпечуючи свою життєдіяльність, виробляла продукти харчування, будувала житло, створювала знаряддя праці, одяг, прикраси, твори мистецтва. У процесі праці, у постійній взаємодії з навколишнім природним середовищем відбувалося становлення, самостворення людини і як біологічного виду, і як розумної істоти, яка пізнає світ і саму себе. Разом з фізичним розвитком людини здійснювався її розумовий розвиток. У детермінації людської діяльності потреби виступають головною збуджувальною силою особистості, мають першочергове значення в її розвитку. Питання про потреби, як самостійної наукової проблеми, стала обговорюватися порівняно недавно, в першій половині ХХ століття. З тих пір з'явилося багато різних точок зору на її сутність - від суто біологічних до соціально-економічних і філософських. Так, до перших можна віднести уявлення З. Фрейда про потяг та Г. Холла про «драйві». До останніх же належать подання В.Магуна про потреби як відсутність блага і Д. Леонтєва як відношенні між особистістю і навколишнім світом.

Більшість наукових підходів завжди розташовувалося між двома філософськими течіями: раціоналізмом і ірраціоналізмом.

Згідно *раціоналістичної позиції* людина являє собою унікальну істоту особливого роду, що не має нічого спільного з тваринами, наділена розумом, мисленням і свідомістю, що володіє волею і свободою вибору дій. При цьому мотиваційне джерело людської поведінки вбачалося виключно в розумі, свідомості і волі людини. *Ірраціоналізм* як вчення в основному розглядав поведінку тварини, його прихильники виходили з твердження, що поведінка тварини на відміну від людини невільно, нерозумно, управляється темними, несвідомими силами, що мають свої витoki в органічних потребах [9]. Розуміння людини як істоти активно перетворюючої навколишній світ, у тому числі соціальне середовище та саму себе продуктивно узгоджується з головною ідеологією нашого дослідження, згідно з якою розвиток особистості, її інтелектуальних потреб, визначає тип зв'язку у соціальному світі, тобто тип майбутньої цивілізації.

Основна рушійна сила суспільного прогресу - людська особистість. Тільки реалізуючи свої інтереси, людина суттєво й активно впливає на сфери соціального життя. Побудувати ефективну, раціональну систему господарювання, досягти серйозних успіхів у соціально-економічному зростанні суспільство може, лише реалізуючи у відтворювальній життєдіяльності все зростаючі потреби і виходячи з певних інтересів людини.

Загально визнано, що в основі спонукання до трудової діяльності лежать матеріальні потреби. Визначаючи їх спрямованість, потрібно виходити з того, що відтворення людини, як і виробничого процесу на макро- або мікрорівні, є обміном речовин з природним середовищем, який потрібно постійно підтримувати у динамічній рівновазі. Ця рівновага характеризується системою певних параметрів, що мають гранично

допустимі й оптимальні значення, звичайно, не раз і назавжди визначені. Відхилення від цих значень, їх очікування породжує стан напруження, спонукаючи до дії з метою його подолання. Такий стан, як вважають дослідники, можна назвати потребою.

Потреби - явище об'єктивне і динамічне. Вони утворюють складну ієрархічну систему (комплекс), на найнижчому рівні якої перебувають найпростіші потреби фізичного відтворення суб'єктів. Що вищий рівень ієрархії, то більше потреби набувають соціального характеру, впливають з умов відтворення становища суб'єкта життєдіяльності в певному соціальному середовищі.

Концепції та теорії мотивації, зараховують тільки до людини, почали з'являтися в психологічній науці починаючи з 30 -х рр. ХХ в. Першою з них була теорія мотивації, запропонована К. Левінім. Досить широку популярність здобула мотиваційна концепція Г. Мюррея, який поряд з виділеним У. Макдугалл переліком органічних, або первинних, потреб, ідентичних основним інстинктам, запропонував список вторинних (психогенних) потреб, що виникають на базі інстинктоподібних потягів в результаті виховання і навчання. Інша, ще більш відома концепція мотивації поведінки людини, належить А. Маслоу. Відповідно до даної концепції, у людини з народження послідовно з'являються і супроводжують його дорослішання сім класів потреб: фізіологічні (органічні) потреби, потреби в безпеці, потреби в приналежності і любові, потреби поваги (шанування), пізнавальні потреби, естетичні потреби, потреби в самоактуалізації.

Потреби вирішальним чином визначають особистість людини. Потреба - це певною мірою культурно оформлена необхідність, тобто у той або інший спосіб усвідомлене внутрішнє спонукання до певного блага. Потреби розвиваються разом із поступальним рухом суспільного виробництва й удосконаленням людини. Потребу потрібно визначати через форми діяльності, в яких вона реалізується, розглядати її як потребу в діяльності, а не в предметах. Потреба по Д.Леонтьєву - це відповідне до одного з різновидів життєдіяльності, об'єктивне ставлення між суб'єктом і світом, що вимагає для своєї реалізації активності суб'єкта у формі його діяльності. У такому розумінні, вважає автор, потреба постає не як негативна характеристика індивіда, що визначається через нужду, а як позитивна характеристика, що відображає форму взаємодії зі світом, певну форму діяльності [9]. Під потребами ми розуміємо здатність суб'єкта відчувати нестачу у будь-чому необхідному для підтримки життєдіяльності особистості. Треба звернути увагу на те, що поняття потреби дещо відрізняється від поняття нужди, яке іноді використовують для визначення першої. Нужда – це поняття, яке характеризує стан потреби, а саме – стан актуалізованої, нагальної потреби. Так, наприклад, потреба в їжі – вітальна потреба людини, а відчуття голоду – актуалізована потреба, тобто нужда.

У цьому ряду не можна обійти увагою і необхідність відокремлення понять потреби й інтересу. На відміну від вищевизначених термінів, інтерес являє собою усвідомлену потребу, властивість суб'єкта, яка відображає його

відношення до необхідних засобів задоволення потреби [6, с. 256]. Таким чином, потреби відрізняються тим, що вони утворюють так звану «родову природу» людини взагалі, фіксуючи загальне, незмінне у людях і суспільствах, а в інтересах проявляються способи задоволення потреб конкретними людьми за певних історичних обставин. Вони орієнтують на дослідження специфічної (характерної для даного суспільства) системи діяльності та суспільних відносин, від яких залежить спосіб задоволення потреб. При цьому чим більш високими стають потреби, тим складнішою стає організація суспільства, за умов якого відповідна потреба може бути здійсненою. У такому контексті цінності являють собою «позитивне значення» певного предмета чи його властивості для конкретного суб'єкта діяльності з точки зору того, наскільки цей предмет здатен задовольнити певну потребу [1, с. 29].

Таким чином, поняття цінності відображає якість взаємодії між предметом і потребою у ньому, містячи оцінкову характеристику їх зв'язку.

До цього визначення цінності *О. Здравомислов* додає кілька зауважень. По-перше, цінності виникають як об'єктивна історична закономірність, що обумовлюється формуванням поділу праці у сфері духовного виробництва. По-друге, зміст цінностей становлять інтереси, що відокремилися в процесі становлення людського суспільства і мають духовний характер, адже являють собою певну концентрацію почуттів і думок, що відображається в існуванні категорій краси, істини, добра, справедливості тощо [3, с. 153]. В основі цінностей знаходяться ті потреби, здійснення яких формує певні інтереси як орієнтацію на засоби реалізації актуальних потреб. У свою чергу, інтереси сприяють формуванню відповідних цінностей, які створюють умови для реалізації актуалізованих потреб. Їх розвиток *В.П. Кузьмін* ставить у залежність «від рівня розвитку суспільної людини, ступеня задоволення тих чи інших потреб, вирішеності завдань, які ставить собі людство у різні епохи суспільної історії» [7, с. 195].

Отже, активізація потреб більш високого рівня має об'єктивно-суб'єктивну природу, що базується на процесах взаємодії суспільства та особистості. При цьому потреби, інтереси, цінності виступають тою опосередковуючою ланкою, яка поєднує особистість, її внутрішній світ і соціальне середовище. Потреби відбивають внутрішні спонукальні мотиви діяльності людей і утворюють складну систему, яку можна структурувати за різними критеріями. Загальні властивості всього різноманіття *потреб* слугують основою їх *класифікації за чотирма ознаками*:

1. *За способом задоволення потреби* поділяють на суспільні, колективні та особисті. Суспільні потреби в свою чергу поділяються на фізичні, інтелектуальні та соціальні.

Фізичні потреби – це потреби першого рівня, реалізація яких забезпечує фізіологічне життя людини. Інтелектуальні потреби – це сукупність потреб людини у пізнанні властивостей природи, себе та суспільства, тобто потреби у творчій діяльності як самореалізації сутнісних сил людини. Соціальні потреби – потреби вищого рівня, сутність яких

виявляється у взаємозв'язку (відносинах) людини і суспільства, що забезпечує необхідні умови існування та розвитку людини як соціальної особи, суб'єкта соціуму, її самореалізацію. У цих відносинах суспільство є суб'єктом і джерелом задоволення соціальних потреб [10].

2. *За ступенем реалізації* вирізняють абсолютні, реальні, платоспроможні та задоволені потреби.

Абсолютні потреби – це максимальні потреби, що підлягають задоволенню в більш чи менш віддаленій перспективі. Вони формуються відповідно до загального світового рівня розвитку виробництва і відображають максимально досягнутий у світовій економіці рівень задоволення потреб людини. Реальні потреби – склалися на основі досягнутого рівня виробництва, будучи нормальними на даний час. Платоспроможні потреби – це потреби, які визначаються співвідношенням цін на предмети споживання і грошових доходів населення. Задоволені потреби – сукупність потреб, які фактично задовольняються існуючими на ринку благами та послугами. Між абсолютними, реальними, платоспроможними та задоволеними потребами існує взаємозв'язок. Абсолютна потреба під впливом досягнутого рівня виробництва перетворюється на реальну, яка в результаті розподілу суспільного продукту набуває форми платоспроможної шляхом купівлі товарів і послуг на ринку.

3. *За формою вираження* виокремлюють матеріальні та духовні потреби.

Матеріальні потреби пов'язані зі сферою матеріальної життєдіяльності людини. Їх об'єктом є необхідні для відтворення життєдіяльності людини, її робочої сили матеріальні блага та послуги. Матеріальні потреби є тією частиною фізичних, яка задовольняється за допомогою лише матеріальних благ і послуг. Крім них фізичні потреби включають у себе й суто фізіологічні – потреби в руховій активності, сні тощо, які можуть задовольнятися і без участі матеріальних благ і послуг. Духовні проблеми пов'язані з духовною діяльністю людини, яка охоплює не лише інтелектуальну, а й іншу, насамперед психологічну діяльність, спонукою до якої є внутрішній стан людини. Із цього погляду духовні потреби ширші інтелектуальних, а їх задоволення забезпечує духовне відтворення людини.

4. *За критерієм раціональності* потреби поділяють на розумні та ірраціональні.

Розумні потреби відповідають науковим уявленням про споживання благ і послуг, необхідних для підтримання здорового способу життя людини, розвитку особистості. Ірраціональні потреби виходять за межі розумних, набувають гіпертрофованих а іноді збочених форм. Потреби можна класифікувати, групувати за їх нагальністю, гостротою, необхідністю: у предметах першої (першочергової) потреби і предметах розкоші; у предметах споживання (особисті) та економічних ресурсах (виробничі) [10]. Розвиток потреб, їх збагачення є важливою ознакою розвитку і самого суб'єкта, на що звертав увагу ще К. Маркс, зазначаючи, що багатство людини у майбутньому — це багатство її потреб, необхідність

мати всю повноту життя.

Виділяють три *етапи розвитку потреб*.

Перший етап — домінування матеріально-речових потреб. Даний етап тривав до середини 50-х років ХХ ст. переважав — механістичний тип промисловості. Та, з розвитком техніки змінилось відношення до засобів праці, змінились потреби людей, що призводить до формування нового *суспільства — від аграрного до технічного*.

Другий етап — розвиток соціальних потреб, або розвиток «економіки споживання». Даний етап тривав з середини 50-х років до 80-х років ХХ ст. В цей період почали формуватись соціальні потреби на побутове обслуговування, на освіту, на медицину, спорт, відпочинок (витрати на споживання продуктів харчування в структурі витрат домогосподарств зменшились і становили: в США — 15%, в Західній Європі — 20%, Японії — 27%). На даному етапі відбувається збільшення інформації про знання, що призводить до стадії соціально-економічного розвитку, де саме нові знання приводить до виникнення нової технології, що, у свою чергу, зумовлює економічні зміни, які спричиняють соціально-економічні зміни, а це в підсумку є передумовою створення нового *суспільства — інформаційного*.

Третій етап розпочався на початку 80-х років. Він характеризується зростанням зацікавленості в задоволенні гуманітарних потреб, пов'язаних з творчістю, духовним розвитком особистості. На даному етапі у структурі потреб відбуваються такі принципові зміни: перехід від домінування економічних суспільних потреб до соціальних; від задоволення елементарних потреб - до задоволення потреб на основі індивідуалізованого виробництва; від речової структури споживання до переважання в ній послуг гуманітарного характеру, спрямованих на розвиток особистості [11]. Розвиток професійних здібностей стає основним на даному етапі, а основною формою обміну — обмін послугами, підривається товарний характер виробництва, проте зберігаються загрози для подальшого існування людства, пов'язані зі зростанням виробництва зброї, забрудненням навколишнього середовища, розповсюдженням шкідливої інформації тощо. Дані суспільні перетворення призводять до зміни потреб, від отримання знань за допомогою інформації до їх перетворення за допомогою інтелекту, від *суспільства знань до інтелектуального суспільства*.

Властива людям допитливість переростає в інтелектуальну потребу безмежного розширення і поглиблення знань про світ. Така схильність властива в тій чи іншій мірі кожній людині. Нарощуючи знання вшир і вглиб, людський інтелект осягає світ в таких його зрізах, які не дані або навіть не можуть бути дані ні в якому досвіді. Ніяким досвідом не можна осягнути світ як цілісну, безмежну в просторі і неминущу в часі, нескінченно перевершує людські сили, не залежну від людини (і людства) об'єктивну реальність, з якою люди повинні постійно рахуватися. Досвід не дає такого знання, а філософська думка, формуючи загальне світорозуміння,

зобов'язана якимось справитися з цим складним завданням, принаймні постійно докладати до цього свої зусилля [4]. Інтелектуальні потреби не є первинними - вони виникають на основі інших потреб. Однак перш ніж дати їх визначення охарактеризуємо сутність поняття «інтелект». Інтелект являє собою основну форму пізнання людиною дійсності. Принциповим для вітчизняної психології є розгляд інтелект не абстрактно і не як власне біологічну освіту, а у співвідношенні із закономірностями суспільно - історичного розвитку. При цьому підкреслюється, що формування інтелекту відбувається в процесі цілеспрямованої активності, а основою його розвитку є праця.

Основним критерієм виділення інтелекту як самостійної реальності є його функція в регуляції поведінки. Тому коли говорять про інтелект, то в першу чергу спираються на його адаптаційне значення для людини та вищих тварин. Ж. Піаже вказував, що розвинений інтелект проявляється в універсальній адаптивності, у досягненні «рівноваги» індивіда із середовищем.

В. Дружинін відзначає, що поняття інтелект як загальна розумова здатність застосовується як узагальнення поведінкових характеристик, пов'язаних з успішною адаптацією до нових життєвих завданням [9]. Інтелект, таким чином, розглядається як деяка загальна здатність пристосування до нових умов середовища через рішення задач, здійснюване за допомогою дій з уявним еквівалентом об'єкта. Завдяки цьому рішення деякої проблеми суб'єкт здійснює без зовнішніх поведінкових проб, правильно і одноразово: проби, перевірка гіпотез здійснюються у «внутрішньому плані дії». Ми розглядаємо *інтелект* як родовий продукт термінів «розум» та «розсудок».

Розум філософське поняття, яке виражає здатність мислити: аналізувати, й робити висновки. Протиставляється розуму - розсудок. *Розсудок* - початковий рівень мислення, де оперування абстракціями відбувається в межах певної незмінної, наперед заданої схеми. Забезпечує оперування поняттями за певним наперед заданим алгоритмом без усвідомлення їхньої природи. Функція розсудку - класифікувати факти, робити логічні розумові висновки, систематизувати знання за суворими правилами і схемами. Отже, інтелект є сумарною величиною, що може засвоювати розсудком вже існуючу інформацію, а розумом – виробляти нову інформацію. Тоді прикметник інтелектуальний буде вбирати в себе інтелектуальний багаж існуючого інформаційного матеріалу і збагачення його за рахунок самосвідомості особистості і планетарної особистості [2, с. 56].

Інтелектуальна поведінка зводиться до прийняття правил гри, які система, що володіє психікою, нав'язує середу. Критерієм інтелектуальної поведінки є не перетворення середовища, а розтин її особливостей, що роблять успішними адаптивні дії індивіда. При цьому слід враховувати те, що інтелект містить в собі не тільки репродуктивний, а й продуктивний початок. Найсуттєвіше для людського інтелекту полягає в тому, що він

дозволяє відображати закономірні зв'язки і відносини предметів і явищ навколишнього світу і тим самим дає можливість творчо перетворювати дійсність [10]. У зв'язку з успіхами в розвитку кібернетики, теорії систем, теорії інформації намітилася тенденція розуміти інтелект як відображатиме систему різних рівнів складності її природної або технічної організації, що знаходиться між відбиваними стимулами і відбитими реакціями, як систему процесів уловлювання, запам'ятовування і встановлення зв'язків між інформаціями, необхідними для вирішення завдань.

Однак, теоретична розробка проблем, пов'язаних з інтелектом і інтелектуальною діяльністю далека від завершення. Висловлено навіть думка про те, що інтелект є лише абстрактне поняття, яке спрощує і підсумовує ряд поведінкових характеристик. Якщо ж спробувати виділити загальне в поглядах різних вітчизняних і зарубіжних дослідників, то можна сказати, що інтелект являє собою: 1) загальну здатність до пізнання і вирішення проблем, визначальну успішність будь-якої діяльності і лежить в основі інших здібностей; 2) систему всіх пізнавальних здібностей індивіда: відчуття, сприйняття, пам'яті, уявлення, мислення, уяви; 3) здатність до вирішення проблем без проб і помилок «в умі» [9].

Інтелектуальні потреби - народжуються розумом людини і пов'язані з його інтелектуальною діяльністю. Це потреби в пізнанні навколишнього світу, освіти, підвищення кваліфікації, різних видах творчої діяльності (у тому числі і творчої самодіяльності) і т. д. *Інтелектуальні потреби* – це сукупність потреб людини у пізнанні властивостей природи, себе та суспільства, тобто потреби у творчій діяльності як самореалізації сутнісних сил людини [10]. Останні, це суб'єктивні здібності людини [8, с. 51]. Розвиток сутнісних сил, являє собою результат впливу інформації, що надходить ззовні, у першу чергу інформації соціальної, на процес формування особистості, успішність якого залежить від якості та обсягу отриманої та обробленої нею інформації, адже саме вона стає спонукальною силою розвитку здібностей суб'єкта. Відзначаючи роль сутнісних сил у формуванні всебічно розвиненої особистості, Л.Коган, вважає, що власне сутнісні сили являють собою «міру привласнення соціальним суб'єктом суспільних відносин, що розкривається у його практично-перетворюючій діяльності» [5, с. 20]. А тому саме цей показник дає можливість визначати вірогідність та успішність самореалізації потенціалу особистості у соціальному середовищі. Іншими словами, рівень розвитку сутнісних сил людини знаходиться у прямій залежності від ступеня залученості суб'єкта до системи суспільних відносин, від кількості тих зв'язків, що він утворює у процесі своєї життєдіяльності.

Отже, розглянувши наукові підходи до визначення поняття потреб та інтелекту, виділивши класифікацію потреб ми висвітлили інтелектуальні потреби, виділивши їх відмінність від інтересів, нужд та цінностей, та можемо *зробити висновок*, що *по-перше*, розвиток особистості характеризується застосуванням інтелекту в процесі самореалізації сутнісних сил людини, *по-друге*, задоволення інтелектуальних потреб, а

саме, потреби у пізнанні властивостей природи, себе та суспільства, визначають успішність самореалізації потенціалу особистості у соціальному середовищі веде до становлення всебічного розвитку особистості; *по-третє*, інтелектуальний розвиток людини стане новим етапом у формуванні нового суспільства та відповідно нової цивілізації планетарного масштабу, в контексті якого домінуючою цінністю стає інтелект і духовний розвиток людини, а визначаючими факторами – інформація та знання.

Перспективи подальших досліджень у визначеному напрямку вважаємо – дослідження формування та розвитку інтелектуальної особистості, яка сформує новий тип зв'язку у соціальному світі – інтелектуальну цивілізацію.

Список використаної літератури:

1. Анисимов С.Ф. Духовные ценности: производство и потребление. – М.: Мысль, 1988. – С. 40.
2. Бех В. П. Человек и Вселенная. – Запорожье: РА “Тандем-У”, 1998. - 144 с.
3. Здравомыслов А.Г. Потребности. Интересы. Ценности. – М.: Политиздат, 1986. – С. 166.
4. Интеллектуальные потребности. Большая энциклопедия [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ngpedia.ru/id299853p1.html>. - Заголовок з екрану
5. Коган Л.Н. Цель и смысл жизни человека. – М.: Мысль, 1984. – С. 20.
6. Крапивенский С.Э. Социальная философия. – Волгоград: Комитет по печати, 1996. – 352 с.
7. Кузьмин В.П. Принцип системности в теории и методологии К. Маркса. – 3-е изд., доп. – М.: Политиздат, 1986. – 202 с.
8. Маркс К., Энгельс Ф. Экономико-философские рукописи 1844 года // Маркс К., Энгельс Ф. Сочинения. – 2-е изд. – М.: Изд-во политической литературы, 1975. – Т. 42. – С. 43-174.
9. Определение интеллектуальных потребностей [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.superinf.ru/view_helpstud.php?id=3367. – Заголовок з екрану
10. Потреби та інтереси людей як рушійна сила соціально - економічного прогресу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.info-works.com.ua/kursovi/economichna_theoria/1013.html. - Заголовок з екрану
11. Сутність потреб та особливості їх розвитку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://b-ko.com/book_388_glava_15_§_1._Сутність_потреб.html. – Заголовок з екрану

REFERENCES

1. Anisimov S. F. Spiritual Values: The production and consumption. - Moscow: Thought, 1988. - 40 p.
2. Bech V. Man and the Universe. - Zaporozhye : RA «In Tandem», 1998. - 144 p.
3. Zdravomuslov A.G. Needs. Interests. Values. - Moscow: Politizdat, 1986. – 166 p.
4. Intellectual needs. Big encyclopedia [electronic resource]. - Mode of access: <http://www.ngpedia.ru/id299853p1.html>. - Title screen
5. Kogan L. N. The meaning and purpose of life man. - Moscow: Thought , 1984. - S. 20.
6. Krapivensky S. E. Sotsyalnaya philosophy. - Volgograd: Committee for Printer, 1996. - 352 p.
7. Kuzmin V. Principle of systems theory and Methodology of Marx. - 3rd ed., Ext. - Moscow: Politizdat, 1986. – 202 p.

8. Marx, Engels F. Economic-philosophical manuscripts of 1844 year // K. Marx and F. Engels essay. - 2nd ed. - Moscow: Izd polytycheskoy literature, 1975. - Т. 42. - Р. 43-174 .

9. Determining the needs yntellektualnyh [electronic resource]. - Mode of access: http://www.superinf.ru/view_helpstud.php?id=3367. - Title screen

10. The needs and interests of the people [electronic resource]. - Mode of access: http://www.info-works.com.ua/kursovi/econimichna_teorija/1013.html. - Title screen

11. The needs and interests of the people as the driving force of socio-economic progress [electronic resource]. - Mode of access: http://www.info-works.com.ua/kursovi/econimichna_teorija/1013.html. - Title screen

12. The essence of the needs and characteristics of their development [electronic resource]. - Mode of access: http://b-ko.com/book_388_glava_15_§_1._Sutnist_potn.html . - Title screen

О.А. СТАШКЕВИЧ (ст. преподаватель кафедры управления, информационно-аналитической деятельности и евроинтеграции Института управления и экономики образования)

Национальный педагогический университет имени М. П. Драгоманова, Киев, Украина

РОЛЬ ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫХ ПОТРЕБНОСТЕЙ В РАЗВИТИИ ЛИЧНОСТИ

Рассмотрены научные подходы к понятию потребности. Приведена классификация потребностей. Подано разницу между понятиями потребности, интересы, нужда и ценности. Выделены основные характеристики интеллектуальных потребностей в развитии личности.

Ключевые слова: потребность, ценности, интеллект, интеллектуальные потребности, развитие, сущностные силы.

O. STASHKEVICH (Senior lecturer in management information and analytical activities and European Integration of the Institute of Management and Economics of Education)

National Pedagogical Dragomanov University, Kyiv, Ukraine

ROLE REQUIREMENTS OF INTELLIGENT PERSON

Considered scientific approaches to the concept of need. The question of the need, as an independent scientific problems, was discussed in the first half of the XX century. In the determination of human activity needs are the main excitatory strength of the individual, are of paramount importance in its development. Understanding how human beings actively transforming the world, including the social environment and itself efficiently in line with the main ideologeme our study, according to which the development of the individual, his intellectual needs, determine the type of communication in the social world, that type of future civilization. Requirements decisively determine the identity of the person. Posted difference between the concepts of needs, interests, need and values. We understand the needs of the entity's ability to feel the lack of any why necessary to sustain the individual. It is necessary to point out that the concept of need is somewhat different from the concept of poverty, which is sometimes used to determine the first. Poverty - a concept that characterizes the state needs - namely, state-to-date, unnecessarily. Interest is the perceived need, the subject property, which reflects its relationship to the means necessary to meet the needs. Thus, the needs are different in that they form the so-called "generic nature" of man in general, fixing a common, immutable in people and communities, and the interest manifested in ways to meet the needs of specific people under specific historical circumstances. Thus the higher needs are, the harder it becomes the organization of society, at which the respective needs can be made. In this context, values

are a "positive impact" of a certain object or its properties for a particular stakeholder in terms of how the subject is able to meet specific needs. We consider the classification requirements for the following characteristics: the method meet the requirements; the degree of implementation; the form of expression; the criterion of rationality. The basic characteristics of the intellectual needs of the individual. Specifically human curiosity grows into intellectual needs of unlimited expansion and deepening of knowledge about the world. Intellectual needs - a set of human needs in the knowledge of properties of nature, self and society, that the need for creative activities as self essential powers of man. Recently, the subjective human abilities. Development of the essential powers, is the result of information received from the outside, especially social media, the process of identity formation, the success of which depends on the quality and volume of received and processed her information, after all it is motivating force for the development of abilities of the subject.

Keywords: needs, values, intellect, intellectual needs, development, essential powers.

Стаття надійшла до редколегії 08.04.14

Прийнята до друку 13. 04.14